

Магістр 1 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ НА МІЖБАНКІВСЬКОМУ РИНКУ

Анотація. Проаналізовано види позичок на міжбанківському ринку, подано рекомендації щодо збільшення їх ефективності та вдосконалення.

Аннотация. Проанализированы виды ссуд на межбанковском рынке, даны рекомендации по увеличению их эффективности и совершенствованию.

Annotation. The types of loans in the interbank market are analyzed, the recommendations concerning the increase of their effectiveness and improvement are given.

Ключові слова: міжбанківський ринок, міжбанківське кредитування, РЕПО.

У сучасних умовах трансформації економіки України особливого значення набуває дослідження стану банківської системи та міжбанківських відносин. Це зумовлюється істотним підвищенням вимог до банківської системи, її потенціалу, стійкості та ліквідності

Дослідженню теорії і практики міжбанківського кредитування сприяють праці вітчизняних вчених-економістів: А. Єпіфанова, А. Мороза, М. Савлука [1], С. Мочерного [2], І. Сала, І. Гуцала, О. Дзюбляка [3], І. Івасіва, В. Лагутіна, В. Стельмаха, Р. Тиркала [4].

Метою даної статті є визначення найбільш популярних способів залучення ресурсів банками України.

Завданням роботи є аналіз найбільш поширених шляхів залучення ресурсів банками на міжбанківському ринку та надання рекомендацій.

Об'єктом дослідження є міжбанківський ринок. Предметом – операції РЕПО та міжбанківське кредитування.

На міжбанківському ринку банки задовольняють свої потреби в ресурсах за допомогою позичок:

- 1) в інших комерційних банках;
- 2) у центральному банку.

Спосіб залучення ресурсів у комерційних банках реалізується через міжбанківське кредитування. На сьогоднішній день цей процес найбільш оперативно реагує на зміну кон'юктури фінансового ринку, оскільки банки часто розглядають ринок міжбанківських кредитів як оперативне джерело ресурсів для активних операцій на інших сегментах фінансового ринку.

Ринок міжбанківських кредитів слід розуміти як частину ринку позичкових

комерційними банками та Національним банком України, а також між собою з використанням різноманітних інструментів міжбанківського кредитування. На сучасному етапі міжбанківське кредитування займає особливе місце в економіці, оскільки є не лише додатковим джерелом коштів для підтримання ліквідності комерційних банків, а й визначає фінансову стабільність як банківської системи, так і економіки в цілому [5]. Воно має ряд переваг над іншими джерелами поповнення ресурсної бази банків, а саме:

- 1) надійність повернення позичених коштів – банки є більш надійними позичальниками ніж населення;
- 2) швидкість отримання, мобільність;
- 3) можливість залучення на короткий період [6].

Такі ж переваги мають і операції РЕПО. Суть таких операцій полягає у купівлі/продажу державних цінних паперів (ОВДП) Центральним банком у комерційних банків з одночасним зобов'язанням їх зворотного продажу/купівлі у визначений період у майбутньому за обумовленою в договорі ціною. Операції РЕПО в нашій державі здійснюються на термін не більше 30 календарних днів.

Операції РЕПО мають ряд недоліків порівняно з міжбанківськими кредитами:

- 1) відсоткова ставка у 2011 р. на 1 – 2 % вище;
- 2) більш трудомістка процедура: вимагає підписання декількох договорів, а саме: висновку договорів купівлі-продажу паперів, переказування їх з рахунку на рахунок, установлення ліміту на облігацію [7].

Хоча процедура отримання міжбанківського кредиту для банку є значно простішою, ніж операція РЕПО, остання має ряд суттєвих переваг, завдяки яким даний інструмент рефінансування широко використовувався в Україні у поточному році. До таких переваг належить, насамперед, вигідна комбінація "термін-обсяг". Для міжбанківського кредиту характерний переважно прямий зв'язок між даними параметрами. Проте при операціях РЕПО в Україні термін не може перевищувати 30 днів, а суми угод є досить значними.

Проведення операцій РЕПО в Україні у 2011 році було пов'язано з деякими труднощами, зумовленими, насамперед, ризиками контрагента. Вони полягають у невиконанні або несвоєчасному виконанні умов договору банку, який отримав кошти в процесі рефінансування. Через проблеми з ліквідністю, а саме з недостатньою поточною ліквідністю, банки не змогли вчасно виконати свої зобов'язання по зворотному викупу ОВДП. Також варто віднести відсутність єдиного методичного підходу до регулювання ринку РЕПО. Крім цього, розподіл ліквідності серед комерційних банків здійснюється нерівномірно. Так, сьогодні 5 % банків мають близько 70 % вільної ліквідності, яку можна було б ефективно застосувати для рефінансування банків із тимчасовими проблемами з ліквідністю [7].

Щодо міжбанківського кредитування, то на сьогоднішній день вони є короткостроковим інструментом регулювання банківської системи, їх частка стабільно становить 70 % у загальному обсязі операцій на ринку міжбанківських кредитів.

З огляду на попередні дослідження сучасних економістів для ринку міжбанківського кредитування доцільним є створення міжбанківського кредитного об'єднання, стратегічною метою якого було б формування в Україні єдиного інформаційно-торгового середовища організації купівлі-продажу міжбанківських кредитів, тобто відкритого для всіх потенційних учасників міжбанківського кредитного ринку. Дана модель організації міжбанківського кредитного ринку забезпечить єдиний порядок укладання та виконання фінансових договорів як на регіональному, так і на державному рівні. Зокрема, міжбанківське кредитне

об'єднання на основі єдиної інформаційної системи зможе охопити всю країну, підвищити надійність міжбанківських кредитних операцій, здійснити широкий перелив вільних кредитних ресурсів між регіонами та секторами економіки, збільшити масу працюючих кредитних ресурсів.

Операції РЕПО займають менш значне місце в міжбанківському просторі, проте з кожним роком їх частка та суми стають більш значними порівняно з попередніми роками. Щоб продовжити дану тенденцію, необхідно зробити ряд кроків: чітке державне регулювання та законодавча регламентація операцій, розподіл ліквідності у процесі рефінансування.

Таким чином, можна зробити висновок, що на міжбанківському ринку банки в 70 % випадках задовольняють свої фінансові потреби за допомогою міжбанківських кредитів, які найбільш швидко впливають на зміну кон'юнктури ринку. Для більш ефективної роботи фінансового інструменту необхідно вдосконалити організаційну структуру підрозділів банку шляхом створення такого структурного підрозділу, як сектор міжбанківського кредитування, створити організаційну структуру міжбанківського кредитного процесу, що збільшить обсяг кредитних операцій, контроль за ними та зменшить можливі ризики.

У нашій країні з кожним роком збільшується обсяг операцій РЕПО, що потребує його законодавчого вдосконалення та збільшення ефективності рефінансування банків для забезпечення більш ефективного вирішення тимчасових проблем з ліквідністю, тому подальші дослідження будуть присвячені саме цим питанням.

Наук. керівн. Глєбова Н. В.

Література: 1. Гроші та кредит : підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; за заг. ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2001. – С. 491–504. 2. Мочерный С. В. Экономическая теория : учебн. пособ. / С. В. Мочерный. – 4-е изд., стереотип. – К. : ИЦ "Академия", 2009. – 640 с. 3. Дзюблюк О. Проблеми забезпечення ефективного функціонування банківської системи в перехідній економіці / О. Дзюблюк. – К., 2009. – С. 30–35. 4. Банківська справа [Електронний ресурс] / Тиркало Р., Гуцал І., Чайковський Я. та ін. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-book-114.html>. 5. Кузьмак О. М. Міжбанківське кредитування: особливості та роль у банківській діяльності / О. М. Кузьмак // *Фінанси, учет, банки* : сб. науч. тр. – Донецьк, 2007. – № 13. – С. 72–77. 6. Гуляева Л. П. Міжбанківські кредити в Україні: еволюція розвитку та проблеми сучасності / Л. П. Гуляева // *Економіка: проблеми теорії та практики* : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ, 2005. – № 206. – Т. 1. – С. 207–215. 7. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. 8. Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України : Постанова Правління Національного банку України від 30.04.2009 р. № 259. 9. Михайлюк Р. В. Удосконалення організації міжбанківського кредитування в Україні / Р. В. Михайлюк // *Вісник НУВГП*. – 2007. – № 2 (38). – С. 152–158.